

Bespreken

Aan Minister
cc. Staatssecretaris

nota Bepalen van inzet vervolg besluit inzake Vervolgonderzoek
Bereikbaarheid Ameland 2030

TER BESLISSING

Datum
10 november 2023

Onze referentie
IENW/BSK-2023/315567

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Beslistermijn
17-11-2023

Bijlage(n)
4

Aanleiding

Het Vervolgonderzoek Bereikbaarheid Ameland 2030 (VBA 2030) valt onder de verantwoordelijkheid van de directie Wegen en Verkeersveiligheid op het Mobiliteitsfonds (MF). Met de nota IenW/BSK-2023/233898 van 31 augustus jl. bent u op hoofdlijnen geïnformeerd over de uitkomsten VBA 2030 alsook het te doorlopen proces om tot besluitvorming over het vervolg te komen. Met de beslisnota IENW/BSK-2023/308993 bent u gevraagd om het rapport inclusief de onderliggende deelrapporten en de adviezen vanuit de regio, natuurorganisaties en Rijkswaterstaat te versturen naar de Tweede Kamer. De uitkomsten uit het onderzoeksrapport zijn zowel met de regionale overheden als Rijkswaterstaat besproken. Met deze nota wordt u, op basis van de uitkomsten van het onderzoek, verschillende adviezen en gesprekken, geadviseerd over het vervolg van VBA 2030. Tevens wordt u geïnformeerd over de opvolging van de no-regret-maatregelen en de vervolgstappen.

Geadviseerd besluit

- A. Op basis van de uitkomsten van VBA 2030 en de verschillende adviezen de intentie uit te spreken tot starten van een MIRT verkenning. Hierbij nu een voorbehoud te maken vanwege de MIRT-spelregels, budgetrecht Kamers (nieuw beleid mag in principe niet in uitvoering worden genomen voor goedkeuring TK en EK met begroting) en de demissionaire status van het kabinet.
- B. het BOW te informeren en te horen over de voorgenomen richting;
- C. een gesprek te voeren met de regio over een mogelijke financiële bijdrage en/of maken van bestuurlijke afspraken over andere mobiliteitsmaatregelen als onderdeel van de verkenning;
- D. kennis te nemen van de opvolging van de no-regret maatregelen;
- E. een projectorganisatie in te richten.

Kernpunten

- A. *Voornemen tot starten MIRT-verkenning Bereikbaarheid Ameland*
 - Op basis van de uitkomsten uit het onderzoek VBA 2030 en het advies vanuit de regio adviseren DGMO, DGLM, DGWB, RWS om binnen een afzienbare termijn een MIRT verkenning te starten. Vanuit het oogpunt van budgetrecht Kamers (nieuw beleid mag in principe niet in uitvoering worden genomen voor goedkeuring TK en EK met begroting) en de demissionaire status van het kabinet adviseren FEZ en het ministerie van

Financiën terughoudendheid om nu het besluit formeel te nemen (zie onderstaande punt). In principe kan de verkenning pas starten als het goed in de begroting zit en Tweede Kamer en Eerste Kamer expliciet het budgetrecht hierop hebben kunnen uitvoeren. Dat is naar verwachting rond de zomer volgend jaar.

- IenW heeft in de ontwerpbegroting (OB) 2024 een taakstellende **Belang van de Staat** getroffen binnen het MF voor het oplossen van de bereikbaarheidsopgave bij Ameland. Dit zit binnen de generieke investeringsruimte en is daarmee voor de Kamers nog niet expliciet zichtbaar.
- Het project nog in een zeer vroege fase, op basis van de huidige inzichten is de getroffen interne reservering voldoende om een startbeslissing te kunnen nemen in lijn met de MIRT-spelregels¹.
- Omdat het een interne reservering betreft binnen OB 2024 en de begroting nog aangenomen dient te worden door de Tweede Kamer en Eerste Kamer, **dient een voorbehoud gemaakt te worden**. Zicht op financiering voor starten van de verkenning is nu nog onzeker, immers er is **geen harde dekking** en zal het extern zichtbaar maken van de reservering binnen de meerjarenraming als nieuw beleid beoordeeld worden. Dit laatste kan op zijn vroegst bij de voorjaarsnota 2024, waarbij goedkeuring door de Eerste en Tweede Kamer naar verwachting vóór het zomerreces, in juni 2024 is. Er geldt Comptabiliteitswet artikel 2.27 lid 2 waarbij nieuw beleid niet in uitvoering wordt genomen voordat de begrotingswet is aangenomen.
- Vanwege deze onzekerheid, het budgetrecht van de Eerste en Tweede Kamer en de demissionaire status van het kabinet adviseert ook het ministerie van Financiën terughoudendheid.
- Een besluit over de start van de verkenning kan mogelijk pas na de vaststelling van de begroting 2024 van IenW of zelfs de voorjaarsnota 2024 genomen worden. Daarbij dient er voldoende steun te zijn vanuit partijen in de Tweede Kamer. U ontvangt tzt een separate beslisnota om formeel het besluit tot starten van de verkenning te nemen.
- Het bepalen van de scope voor de verkenning is cruciaal (zie ook onder gesprek met de regio). Over de scope, samenhang met de concessieverlening Friese Waddenveren Oost (zie meer onder toelichting) en het startdocument voor de verkenning wordt u op een later moment geïnformeerd.

B. Informeren en horen BOW in december

- In het Omgevingsberaad Wadden (OBW) van 23 november a.s. zal de richting van het advies nl. intentie tot start MIRT-verkenning besproken worden met de regionale overheden. Tijdens het BOW van 14 december a.s., waar u bij aanwezig bent, zal de intentie om een MIRT-verkenning te starten met de bestuurders gedeeld worden.

C. Gesprek met de regio

- U wordt geadviseerd om met de regio in gesprek te gaan over een eventuele financiële bijdrage aan de opgave. Vanwege de **Belang van de Staat** , is

Datum

10 november 2023

Onze referentie

IENW/BSK-2023/315567

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Aan

Minister (cc. en
Staatssecretaris)

Bijlage(n)

4

¹ Volgens de MIRT-spelregels dient er bij start van de MIRT verkenning zicht te zijn op tenminste 75% van de financiën van de meest voor de hand liggende oplossing.

een gesprek met de regio over een financiële bijdrage gewenst. Belang van de Staat

- Naast cofinanciering wordt u geadviseerd om het gesprek met de regio te voeren over mobiliteitsmaatregelen, waar de regio zelf voor aan de lat staat. Te denken valt aan maatregelen in het kader van modal-shift van auto naar andere modaliteiten, parkeernormen en nieuwe reisproducten en bagagediensten. Het doel is om dit onderdeel te maken van de verkenning, ten einde daartoe bestuurlijke afspraken te (kunnen) maken. In haar advies heeft de regio zelf ook gepleit om dergelijke maatregelen mee te nemen in de verkenning.

D. Opvolging no-regret maatregelen uit VBA 2030

Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zijn drie maatregelen geïdentificeerd als zijnde no-regret maatregelen. Deze kunnen onafhankelijk van het vervolgtraject van VBA2030 worden uitgevoerd en vormen geen onderdeel van de MIRT-verkenning. Het betreft de volgende drie maatregelen:

1. Het varen met een vijf-kwartiers dienstregeling. Deze maatregel is de facto geïmplementeerd (zie meer in de toelichting).
2. Het onderzoeken van het aanpassen van het huidig kwelderbeheer. Hierover zal Rijkswaterstaat u separaat adviseren (zie meer in de toelichting).
3. Het waar mogelijk toepassen van duurzame brandstoffen. Dit advies wordt betrokken bij de voorbereidingen die de staatssecretaris momenteel treft voor de nieuwe concessieperiode (zie meer in de toelichting).

E. Inrichten projectorganisatie & procedure

- DGMO staat aan de lat voor het uitvoeren van de verkenning. Er worden voorbereidingen getroffen voor het inregelen van een projectorganisatie. Voor de verkenning is kennis en expertise van Rijkswaterstaat nodig. Dit staat deels op gespannen voet met de capaciteitsknelpunten bij Rijkswaterstaat. Vanwege de urgentie van het vraagstuk en een vlotte start van de verkenning is DGMO in overleg met Rijkswaterstaat om te komen tot een passende oplossing hiervoor. Daarnaast wordt ook met de provincie Fryslân gesproken over beschikbaar stellen van deskundigheid en wordt gekeken naar inhuur van expertise.
- DGMO en HBJZ adviseren om, gezien de nationale status van de Waddenzee, voor dit project onder de Omgevingswet over te gaan tot voorbereiden van een projectbesluit. Hiertoe zullen de komende periode voorbereidende werkzaamheden opgestart worden.

Vervolgstappen

- Indien u besluit het gesprek met de regio aan te willen gaan over cofinanciering en of mobiliteitsmaatregelen (wederkerigheid) zullen hiertoe de ambtelijke voorbereidingen getroffen worden. Hierover wordt u separaat geïnformeerd.

Datum

10 november 2023

Onze referentie

IENW/BSK-2023/315567

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Aan

Minister (cc. en
Staatssecretaris)

Bijlage(n)

4

- Na het BOW wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de richting voor het vervolg namelijk de intentie tot het starten van een verkenning, incl. de voorbehouden die daarbij van toepassing zijn. Daartoe ontvangt u een separate nota en concept Kamerbrief.

Datum

10 november 2023

Onze referentie

IENW/BSK-2023/315567

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Aan

Minister (cc. en
Staatssecretaris)

Bijlage(n)

4

Krachtenveld

De regio is positief over de uitkomsten van het onderzoek en pleit ervoor om snel door te pakken. Ook heeft de gemeente Ameland op 20 juli jl. de vaste Kamercommissie voor Infrastructuur en Waterstaat per brief (zie bijlage 2) verzocht om het onderwerp en de besluitvorming over het vervolg, vanwege de urgentie niet controversieel te verklaren. Het onderwerp is niet controversieel. Het dossier Bereikbaarheid Wadden krijgt veel aandacht vanuit de politiek en media. De intentie tot het starten van een MIRT-verkenning inclusief beschikbaar stellen van middelen uit het Mobiliteitsfonds voor een toekomstvaste oplossing zal naar verwachting breed gesteund worden door partijen in de Tweede Kamer.

Toelichting

Onderzoek VBA 2030

Het Vervolgonderzoek Bereikbaarheid Ameland 2030 is erop gericht om beter inzicht te krijgen in de effecten van de twee resterende oplossingsrichtingen:

1. optimalisatie van bestaande situatie bij Holwert en
2. het verplaatsen van de vertreklocatie (aanleg nieuwe veerhaven) bij Ferwert

Belangrijkste conclusie op hoofdlijnen

Uit het onderzoek blijkt dat de aanleg van een nieuwe veerhaven bij Ferwert (oplossingsrichting twee) qua doelbereik, nl. een duurzame en betrouwbare verbinding die de bereikbaarheid garandeert, het grootst is. Het leidt tot het substantieel terugdringen van gebaggerd oppervlak en gebaggerd volume. Ook blijkt uit de kosteninschatting dat oplossingsrichting twee, een efficiënte investering is, zowel voor aanleg als beheer en onderhoud. Aandachtspunt voor het vervolg is de **juridische vergunbaarheid** gezien de aanleg van een nieuwe veerhaven mogelijk resulteert in negatieve effecten voor de Natura 2000 gebied de Waddenzee.

Voornemen tot starten MIRT-verkenning Bereikbaarheid Ameland

Contouren van de scope

Binnen de verkenning worden in elk geval de volgende twee oplossingsrichtingen nader beschouwd:

- 1) optimalisatie bestaande situatie bij Holwert
- 2) aanleg nieuwe veerhaven bij Ferwert

Daarnaast kunnen ook meer beleidsmatige mobiliteitskeuzes zoals stimuleren van modal-shift van auto naar andere modaliteiten, parkeerbeleid e.d. onderdeel zijn van de oplossing. Om een afgewogen en onderbouwde voorkeursbeslissing te kunnen nemen, zullen in de verkenning ook de beleidsmatige mobiliteitskeuzes onderzocht worden.

Natuurvergunning

In de verkenningfase zal nadrukkelijk aandacht zijn voor de natuurvergunningverlening voor beide oplossingsrichtingen. Hiervoor is medewerking en samenwerking vanuit LNV (en waarschijnlijk ook BZK) en de

provincie Fryslân randvoorwaardelijk. Gelet op de voorziene complexiteit rond de natuurvergunningverlening is de inschatting dat de looptijd van de verkenning twee à drie jaar zal zijn.

Status Werelderfgoed

Naast de status van Natura 2000 gebied, heeft het Waddengebied ook de status van Unesco werelderfgoed. Ruimtelijke ingrepen in het UNESCO werelderfgoed Waddenzee moeten worden doorgegeven aan het Werelderfgoedcomité (artikel 172 van de operational guidelines). Dit comité beslist of het monument zijn waarde behoudt als gevolg van de ingreep. Als dit niet het geval is, en het plan gaat toch door, dan kan het Comité het monument van de Werelderfgoedlijst afhalen. Een eerste analyse van de voorgenomen ingreep laat zien dat het effect als neutraal is te beschouwen.

Samenhang met concessie Friese Waddenveren Oost

De MIRT-verkenning zal afgestemd worden met de concessieverlening Friese Waddenveren Oost. De nieuwe concessie is gepland voor vaststelling in 2029 en daarom is het wenselijk om uiterlijk begin 2025 een eerste selectie aan te brengen en het aantal alternatieven daarmee te beperken.

Er zal regelmatig overleg plaatsvinden tussen beide teams om zo de samenhang te borgen. Om een succesvolle aanbestedingsprocedure te doorlopen, en uiteindelijk de concessies te gunnen, is het nodig om de markt tijdig voldoende helderheid te bieden over wat er concreet gevraagd zal worden op de route naar Ameland. Hoe meer opties binnen de verkenning op tafel blijven liggen, hoe onduidelijker het wordt of marktpartijen zullen inschrijven, tegen welke prijs, en of de gunning in 2026 zal slagen.

Opvolging no-regret maatregelen uit VBA 2030

Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zijn drie maatregelen geïdentificeerd als zijnde no-regret maatregelen. Het betreft de volgende drie maatregelen:

1. Het varen met een vijf-kwartiers dienstregeling. Het varen met een vijf-kwartiers dienstregeling maakt sinds 8 september jl., met instemming van de staatssecretaris, onderdeel uit van de dienstregeling van rederij Wagenborg Passagiersdiensten (hierna: WPD). De dienstregeling wordt binnenkort nog geëvalueerd, maar de geluiden tot dusver zijn zeer positief. Het aandeel vertragingen zou zijn afgenomen, zonder dat er noemenswaardige knelpunten zijn ontstaan met betrekking tot de capaciteit. Er is op dit moment dan ook geen aanleiding om terug te keren naar de uursdienstregeling. Mocht WPD op enig moment een instemmingsverzoek indienen om terug te keren naar de uursdienstregeling, dan zal de staatssecretaris opnieuw geadviseerd worden en hierover een besluit nemen. Bij de beoordeling van een eventueel verzoek zullen onder andere de bovengenoemde evaluatie en zienswijzen van de adviesorganen mee wegen.
2. Het onderzoeken van het aanpassen van het huidig kwelderbeheer. Rijkswaterstaat geeft aan dat deze maatregel eerst nader onderzocht dient te worden op juridische aspecten en natuurwetgeving. Het gaat hierbij om het stoppen van aangroei van kwelders dan wel terugdringen ervan, waardoor er minder gebaggerd hoeft te worden.

Datum

10 november 2023

Onze referentie

IENW/BSK-2023/315567

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Aan

Minister (cc. en
Staatssecretaris)

Bijlage(n)

4

3. Het toepassen van duurzame brandstoffen. DGMO/OVS beziet momenteel welke duurzaamheidseisen onderdeel zouden kunnen uitmaken van volgende concessie vanaf 2029. Om daarvoor input te verkrijgen laat DGMO/OVS momenteel door Damen Shipyards Group onderzoek uitvoeren naar de kansrijkheid van verschillende duurzame energiedragers.

Datum

10 november 2023

Onze referentie

IENW/BSK-2023/315567

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Aan

Minister (cc. en
Staatssecretaris)

Bijlage(n)

4

Financiële/juridische overwegingen

Het Rijk heeft **Belang van de Staat**

gereserveerd voor de bereikbaarheidsopgave Ameland.

Onder de Omgevingswet zal een projectbesluitprocedure gestart worden en een kennisgeven voornemen gemeld worden.

Communicatie

De Tweede Kamer heeft het onderzoeksrapport VBA 2030 en de verschillende adviezen reeds ontvangen. Na het BOW wordt de Tweede Kamer opnieuw geïnformeerd over de intentie tot het starten van een verkenning incl. de bijbehorende voorbehouden.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

De genoemde bedragen en inhoudelijke inzet raken de onderhandelingspositie van het Rijk.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Notitie Economische Analyse VBA 2030, d.d. 30 oktober 2023	Deze notitie biedt inzicht in o.a. de investeringskosten van de onderzochte varianten.
2	Verzoek Ameland gericht aan de vaste Kamercommissie voor Infrastructuur en Waterstaat	Met de brief verzoekt de gemeente Ameland de commissie om het onderwerp en de besluitvorming over VBA 2030 niet controversieel te verklaren.

Leeswijzer bij onderliggende beslisnota's

Datum	Naam beslisnota	Toelichting
19 oktober 2023	IENW/BSK-2023/308993 Beslisnota verzending Kamerbrief rapport VBA 2030 en adviezen over VBA 2030 naar de Tweede Kamer	Met deze beslisnota bent u geïnformeerd over het regio advies, advies vanuit de natuurorganisaties en Rijkswaterstaat. Ook bent u gevraagd om in te stemmen met het verzenden van het

		onderzoeksrapport van VBA 2030 naar de Tweede Kamer.
31 augustus 2023	Nota ter informatie Vervolgonderzoek Bereikbaarheid Ameland 2030, uitkomsten op hoofdlijnen en vervolgproces besluitvorming	Inzicht in de uitkomsten op hoofdlijnen incl. doorkijk naar te nemen stappen komende tijd.

Datum

10 november 2023

Onze referentie

IENW/BSK-2023/315567

Opgesteld doorBestuurskern
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen**Aan**Minister (cc. en
Staatssecretaris)**Bijlage(n)**

4